

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო

მეორე სექცია

საქმე “კობელიანი საქართველოს წინააღმდეგ”
(განაცხადი №40022/05)

განჩინება
სტრასბურგი

2009 წლის 16 ივლისი

საბოლოო გახდა
06/11/2009

წინამდებარე განჩინება შესაძლოა დაექვემდებარეოს რედაქციულ გადასინჯვას

საქმეში: კობელიანი საქართველოს წინააღმდეგ,

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეორე სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

*ფრანსუაზ ტულკენსი, პრეზიდენტი,
ირენეუ კაბრალ ბარეტო,
ვლადიმერო ზაგრებელსკი,
დანუტე იოჩიენე,
დრაგოლიუბ პოპოვიჩი,
ანდრაშ შაიო,
ნონა წოწორია, მოსამართლეები,
და სალი დოლე, სექციის რეგისტრატორი;*

განიხილა რა საქმე განცალკევებით 2009 წლის 23 ივნისს, იმავე დღეს გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმის საფუძველია საქართველოს მოქალაქის, ბ-ნ *ლევან კობელიანის* („განმცხადებელი“) მიერ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის („კონვენცია“) 34-ე მუხლის შესაბამისად, 2005 წლის 29 სექტემბერს სასამართლოში შეტანილი განაცხადი (№40022/05).

2. საქართველოს მთავრობას („მთავრობა“) წარმოადგენდნენ ბატონები დავით თომაძე და ლევან მესხორაძე, იუსტიციის სამინისტროდან.

3. 2008 წლის 10 იანვარს მეორე სექციის თავმჯდომარემ გადაწყვიტა, ეცნობებინა მთავრობისათვის განაცხადის თაობაზე, რომელიც ეხებოდა სამართალწარმოების ხანგრძლივობას. იმავე დღეს, სასამართლომ კონვენციის 29-ე მუხლის მე-3 პარაგრაფის საფუძველზე გადაწყვიტა განაცხადის არსებითი მხარისა და დასაშვებობის თანადროული განხილვა.

ფაქტები

4. განმცხადებელი დაბადებულია 1960 წელს და ცხოვრობს საქართველოში, კერძოდ ნინოწმინდაში.

5. 2000 წლის 20 ივლისს განმცხადებლის წინააღმდეგ აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე რამდენიმე ეკონომიკური დანაშაულის ბრალდებით. სასამართლო პროცესამდე იგი პოლიციის ზედამხედველობის ქვეშ მოთავსდა.

6. 2001 წლის 30 ივნისს პროკურატურამ შეწყვიტა გამოძიება და საქმე განსახილველად ნინოწმინდის საოლქო სასამართლოს გადაუგზავნა. აღნიშნული სასამართლოს რეესტრის მიხედვით საქმის მასალები სასამართლომ მიიღო 2001 წლის 12 ივლისს.

7. 2005 წლის 18 იანვარს ასპინძის საოლქო სასამართლომ, რომელსაც გადაეცა განმცხადებლის საქმე, უსაყვედურა პროკურორს საბრალდებო დასკვნაში არსებული ხარვეზების და განმცხადებლის საქმიანობის ფინანსური აუდიტის არჩატარების გამო, და საქმე დამატებითი გამოძიების ჩასატარებლად გაგზავნა. მიუხედავად ამისა, 2005 წლის 17 მარტს თბილისის სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა 2005 წლის 18 იანვრის გადაწყვეტილება და დაავალა პირველი ინსტანციის სასამართლოს საქმის არსებითი განხილვის გაგრძელება. 2005 წლის 14 ივლისს უზენაესმა სასამართლომ ძალაში დატოვა სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება.

8. 2006 წლის 11 აგვისტოს განაჩენით განმცხადებელი ბრალად წაყენებულ დანაშაულში ცნობილი იქნა ნაწილობრივ დამნაშავედ, ნაწილობრივ კი გამართლებულ იქნა. ხანდაზმულობის ვადის გასვლის გამო მსჯავრდების ნაწილში მისთვის სასჯელი არ დაუკისრებიათ.

9. 2006 წლის 11 აგვისტოს განაჩენი ძალაში დატოვა თბილისის სააპელაციო სასამართლომ 2006 წლის 23 ოქტომბერს, ხოლო უზენაესმა სასამართლომ 2007 წლის 15 მაისს.

10. საქმის მასალებიდან ირკვევა, რომ განმცხადებელს, რომელიც ეროვნებით სომეხია. ქართული ენის არცოდნის გამო, სასამართლო წარმოების განმავლობაში მას დახმარებას უწევდნენ ქართულენოვანი ადვოკატი და თარჯიმანი.

სამართალი

I. კონვენციის მე-6 მუხლის (§1) სავარაუდო დარღვევა

11. კონვენციის მე-6 მუხლზე (§1) დაყრდნობით, განმცხადებელმა გაასაჩივრა და სისხლის სამართლის საქმის წარმოების შედეგი და ხანგრძლივობის. აღნიშნული მუხლის შესაბამისი ნაწილის თანახმად:

„პირის წინააღმდეგ ნებისმიერი სისხლისსამართლებრივი ბრალდების განხილვისას... ყველას აქვს გონივრულ ვადაში მისი საქმის სამართლიანი განხილვის უფლება ... სასამართლოს მიერ“

12. მთავრობამ, აღიარებდა რა იმის შესაძლებლობას, რომ 2001 წლის 12 ივლისიდან 2005 წლის 18 იანვრამდე პერიოდში, ხელისუფლების უმოქმედობის გამო დაირღვა ზემოაღნიშნული დებულება, განაცხადა, რომ კონვენციის 35-ე მუხლის (§1) მიხედვით, განაცხადი აღნიშნული პერიოდიდან ექვს თვეზე მეტი ხნის შემდეგ იქნა შეტანილი და შესაბამისად დაგვიანებით იქნა წარდგენილი სასამართლოს წინაშე.

13. ზემოაღნიშნულ არგუმენტზე საპასუხოდ, განმცხადებელი იცავდა საკუთარ პოზიციას.

ა. დასაშვებობა

1. სასამართლო წარმოების შედეგთან დაკავშირებით

14. განმცხადებელი ექვეყნებდა აყენებს სასამართლო წარმოების შედეგს და სთხოვს სასამართლოს, იმოქმედოს, როგორც „მეოთხე ინსტანციის“ სააპელაციო სასამართლომ. თუმცა, სასამართლო იმეორებს, რომ უპრიანია წარდგენილი მასალების საქმის საკითხებთან შესაბამისობის შეფასება და არსებითი და პროცედურული სამართლის წესების განმარტება და გამოყენება ადგილობრივმა სასამართლოებმა განახორციელონ (სხვა წყაროთა შორის, იხ. Rizhamadze v. Georgia, no. 2745/03, § 21, 31 July 2007; Gurepka v. Ukraine, no. 61406/00, § 45, 6 September 2005). იმდენად, რამდენადაც შესაბამისი ადგილობრივი სასამართლოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებში არ ჩანს რაიმე აშკარად თვითნებური დასაბუთება (იხ. საპირისპიროდ, Donadze v. Georgia, no. 74644/01, § 32, 7 March 2006), სასამართლოს მიაჩნია, რომ განმცხადებლის განაცხადის ეს ნაწილი მე-6 მუხლის (§1) შესაბამისად აშკარად დაუსაბუთებელია და უნდა იქნას უარყოფილი კონვენციის 35-ე მუხლის (§§ 3 და 4) შესაბამისად.

2. სასამართლო წარმოების ხანგრძლივობასთან დაკავშირებით

15. სასამართლო იმეორებს, რომ პერიოდი, რომლის მიხედვითაც ხდება სასამართლო წარმოების „გონივრული ხანგრძლივობის“ დადგენა, არ შემოიფარგლება უმოქმედობის კონკრეტული პერიოდით, არამედ მოიცავს აღნიშნული სასამართლო წარმოების მთლიან ხანგრძლივობას, აღძვრის მომენტიდან სისხლის სამართლის ბრალდების თაობაზე საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე (სხვა წყაროთა შორის, იხ. Pélissier and Sassi v. France [GC], no. 25444/94, §§ 66 and 73, ECHR 1999-II). წინამდებარე საქმეში კი ეს პერიოდი დაიწყო 2000 წლის 20 ივლისს და დასრულდა 2007 წლის 15 მაისს (იხ. §§ 5 და 6 ზემოთ). მოცემული განაცხადი შეტანილ იქნა 2005 წლის 29 სექტემბერს, ამდენად უარყოფილი უნდა იქნას მთავრობის პროტესტი ექვსთვიანი ვადის დარღვევასთან დაკავშირებით.

16. სასამართლო აღნიშნავს, რომ წინამდებარე განაცხადი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის (§3) თანახმად. ის ასევე აღნიშნავს, რომ განაცხადი არ არის დაუშვებელი არც რაიმე სხვა საფუძველით და ამდენად, უნდა გამოცხადდეს დასაშვებად.

ბ. არსებითი მხარე

17. წინამდებარე საქმეზე სისხლის სამართალწარმოება მიმდინარეობდა 6 წლის, 9 თვისა და 25 დღის განმავლობაში სამ ინსტანციაში (იხ. §15). ამ პერიოდის გონივრულობა უნდა შეფასდეს საქმის გარემოებებისა და შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინებით: საქმის სირთულე, განმცხადებლისა და შესაბამისი ორგანოების მოქმედება (იხ. ზევით ციტირებული Pélissier and Sassi, §67).

18. სასამართლოს, იმ საქმეებში, სადაც წამოჭრილი იყო წინამდებარე საქმის მსგავსი საკითხები, ხშირად აღმოუჩენია კონვენციის მე-6 მუხლის (§1) დარღვევის შემთხვევები (იხ. ზემოთ ციტირებული Pélissier and Sassi).

19. განიხილა რა მისთვის წარდგენილი მასალები, სასამართლოს მიჩნია, რომ მთავრობას არ წარმოუდგენია რაიმე ფაქტი ან არგუმენტი, რომელიც დაარწმუნებდა მას, გამოეტანა განსხვავებული დასკვნა წინამდებარე საქმეზე, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით, რომ მთავრობას არ განუმარტავს და არ დაუსაბუთებია პირველ ინსტანციაში 2001 წლის 12 ივლისიდან 2005 წლის 18 იანვრამდე სასამართლო წარმოების გაჭიანურება (შეად. cf. Klyakhin v. Russia, no. 46082/99, § 94, 30 November 2004). აღნიშნულ საკითხზე პრეცედენტული სამართლის გათვალისწინებით სასამართლოს მიაჩნია, რომ წინამდებარე საქმეში სასამართლო წარმოების პერიოდი იყო მეტისმეტად ხანგრძლივი და არ აკმაყოფილებდა „გონივრული ვადის“ მოთხოვნას.

შესაბამისად, ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-6 მუხლის (§1) დარღვევას.

II. კონვენციის სხვა მუხლების სავარაუდო დარღვევა

20. გამნცხადებელი დაეყრდნო კონვენციის 1-ლ მუხლს და მე-7 დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლს რაიმე სათანადო განმარტების წარმოდგენის გარეშე. კონვენციის მე-5(1)(გ) მუხლის საფუძველზე, იგი ექვევებ აყენებდა პოლიციის ზედამხედველობის ქვეშ წინა-სასამართლო დაკავების მართლზომიერებასა და ხანგრძლივობას. მოხმობილი იყო კონვენციის მე-6(3)(ა) და (ე) მუხლები იმ სავარაუდო გარემოების მხილებისათვის, რომ განმცხადებელს არ შეეძლო მთელი რიგი ქართულ ენაზე შედგენილი ოფიციალური დოკუმენტების წაკითხვა, ასევე სასამართლო სხდომებში მონაწილეობის მიღება. დაბოლოს, კონვენციის მე-13 და მე-14 მუხლებზე დაყრდნობით, განმცხადებელი ასაჩივრებდა ზოგადად ადგილობრივი სასამართლო სისტემის არაეფექტურობას და აცხადებდა, რომ სისხლის სამართალწარმოების გაჭიანურება გამოიწვია იმ ფაქტმა, რომ ის ეთნიკური სომეხი იყო.

21. მიუხედავად ამისა, მის ხელთ არსებული მთელი მასალის გათვალისწინებით, სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებლის ზემოაღნიშნული მოსაზრება არ მიუთითებს კონვენციით ან მისი ოქმებით განსაზღვრული უფლებების და თავისუფლებების დარღვევის რაიმე ფაქტზე.

22. აქედან გამომდინარე, განცხადების ეს ნაწილი უნდა გამოცხადდეს დაუშვებლად აშკარად დაუსაბუთებლობის საფუძველზე, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 და მე-4 პარაგრაფების შესაბამისად.

III. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

23. კონვენციის 41-ე მუხლის მიხედვით:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენციით ან მისი ოქმებით გათვალისწინებული უფლება, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდა სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს.“

ა. ზიანი

24. განმცხადებელმა მოითხოვა 1,131,972 ევრო, მატერიალური და მორალური ზიანის ასანაზღაურებლად.

25. მთავრობამ გააპროტესტა აღნიშნული მოთხოვნა.

26. რაც შეეხება სავარაუდო მატერიალურ ზიანს, სასამართლო აცხადებს, რომ განმცხადებელს არ წარმოუდგენია მისი მოთხოვნის დამადასტურებელი რაიმე დოკუმენტი, შესაბამისად, სასამართლო უარყოფს ამ მოთხოვნას. თუმცა, სასამართლოს მიაჩნია, რომ განმცხადებელს მიადგებოდა გარკვეული მორალური ზიანი გაჭიანურებული სასამართლო წარმოების გამო. სასამართლო გადაწყვეტილებას იღებს სამართლიანობის პრინციპის საფუძველზე, და მიაკუთვნებს მას 1 000 ევროს ამ საფუძველზე.

ბ. გაწეული ხარჯები და დანახარჯები

27. განმცხადებელს არ მოუთხოვია რაიმე სახის ხარჯების ანაზღაურება. შესაბამისად, სასამართლო ამ მხრივ მას ანაზღაურებას არ ანიჭებს.

გ. პროცენტი დაგვიანებით გადახდის შემთხვევაში

28. სასამართლოს მიზანშეწონილად მიაჩნია გადახდის ვადის გადაცილების შემთხვევაში დასარიცხი პროცენტის დაფუძნება ევროპის ცენტრალური ბანკის ზღვრულ სასესხო განაკვეთზე, რასაც უნდა დაემატოს სამი პროცენტი.

ზემოხსენებულიდან გამომდინარე, სასამართლო ერთხმად

1. აცხადებს განაცხადის ნაწილს პროცესის გადაჭარბებული ხანგრძლივობის შესახებ დასაშვებად, ხოლო განაცხადის დანარჩენ ნაწილს - დაუშვებად;

2. ადგენს, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-6 მუხლის (§1) დარღვევას.

3. ადგენს, რომ

(ა) რომ მოპასუხე სახელმწიფომ განმცხადებელს, კონვენციის 44-ე მუხლის (§2) შესაბამისად გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან სამი თვის განმავლობაში მოპასუხე სახელმწიფოში გადახდის დღეს არსებული კურსით, ეროვნულ ვალუტაში უნდა გადაუხადოს 1 000 ევრო (ათასი ევრო) მორალური ზიანის ანაზღაურების სახით, რომელსაც დაემატება ნებისმიერი საშემოსავლო გადასახადი, რომელიც შეიძლება გადასახდელი გახდეს;

(ბ) აღნიშნული ვადის გასვლის შემდეგ, თანხის სრულ გადარიცხვამდე, ზემოხსენებულ თანხას საჯარიმო პერიოდის განმავლობაში დაერიცხება, გადახდის დღეს მოქმედი, ევროპის ცენტრალური ბანკის ზღვრული სასესხო განაკვეთის თანაბარი ჩვეულებრივი პროცენტები, რასაც დაემატება სამი პროცენტი;

4. უარყოფს განმცხადებლის დანარჩენ მოთხოვნებს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და მხარეებს ეცნობათ წერილობით, 2009 წლის 16 ივლისს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის (§§ 2 და 3) შესაბამისად.

სალი დოლე
რეგისტრატორი

ფრანსუაზ ტულკენსი
თავმჯდომარე